

Predupokojitveno izobraževanje se pogosto zmotno dojema kot – "odpisali so me"

Upokojitev je med vsemi življenjskimi prehodi največja sprememba. Pustimo ob strani sloviti upad dohodkov (prav bi bilo, da zgodaj razmišljamo tudi o drugih virih finančnih sredstev, ne le o državni pokojnini). Gre predvsem za izrazito spremembo identitete. Nanjo vplivajo stereotipi o starosti, vpliva celotno družbeno okolje, vpliva politika, ki nenehno poudarja mejo med delovno aktivnim in delovno neaktivnim obdobjem in prebivalstvom. Poleg tega "dejavnih ne marajo nedejavnih" kot je v delu Starost zapisala Simone de Beauvoir. Normalno pa bi bilo, da bi človek nadaljeval s svojim življenjem brez večjih dolgo trajajočih pretresov.

Eden najbolj škodljivih stereotipov je, da čim se upokojite, vaše znanje ni več verodostojno. Kar je smešno – mlad človek na začetku karijerne poti, brez izkušenj, je naenkrat bolj verodostojen kot nekdo, ki je celotno poklicno življenje pridobival izkušnje. Prav tako škodljivi stereotipi so, da se starejši težko učijo in da je zanje vse dobro, pa da so godrnjavi... Še veliko drugih je. Nedavno so nam mlajši na nekem seminarju povedali tudi da so «starejši polni denarja» in da se jim ne sme zaupati, da so breme drugim, mlajšim. V resnici pa gre 60% vsega, kar starejši premorejo, k mlajšim. Brez te darežljivosti bi se sesul socialni sistem nam je v pogovoru zagotovila nekdanja italijanska »ministrica reform« Elsa Forneri.

Delo kot izvor identitete

Delo je pravzaprav način, kako se ljudje med seboj povezujemo, kako obstajamo, kako pridobivamo socialne vloge v okolju. Več kot imamo teh družbenih vlog, bolj smo vpeti v neko okolje. Zato se je treba na spremembo, ko bo teh vlog manj, ali bodo drugačne, pripraviti.

Predupokojitveno izobraževanje ni zgolj informiranje

Na vse velike prehode v življenju nas pripravljajo. Preden smo šli v šolo, so nas pripravljali na vstop v šolo. Pripravljajo nas na prvo zaposlitev, morda nam dodelijo tudi mentorja. Pripravljajo nas na vlogo starša... na upokojitev redko.

Na ravni politike obstoja želja, da predupokojitveno izobraževanje postane pravica zaposlenih, a vedeti je treba, da predupokojitveno izobraževanje ni zgolj informiranje, podajanje dejstev o ravnanju s financami, dednem pravu, skrbi za zdravje ipd. To je izobraževanje za veliko, največjo spremembo, priprava na osmišljanje življenja po upokojitvi, iskanje novih vsebin, obnavljanje starih in tudi vzpostavljanje novih odnosov. Spoznati moramo upanja ljudi in njihove strahove, na tej podlagi snovati pravzaprav krojene izobraževalne programe priprave na upokojitev, omogočiti moramo izmenjavo izkušenj, saj so udeleženci teh izobraževanj tudi drug drugemu pomemben vir znanja.

Velik problem je tudi strukturiranje časa po upokojitvi. Z izobraževanjem napišemo možne scenarije za življenje po zaključku poklicnega dela. Veliko naših študentov nam pove, kako pomembno je zanje, da imajo neko zadolžitev, smiselno dejavnost, okoli katere si lahko strukturirajo življenje. To je ena od temeljnih psihosocialnih potreb slehernega med nami.

Zakaj bi bilo dobro dalj časa ostati na delovnem mestu

Pomembno vprašanje v okviru predupokojitvenega izobraževanja je tudi, zakaj bi bilo dobro dalj časa ostati na delovnem mestu. To torej ne bi smelo biti samo izobraževanje o zaključku delovne kariere, temveč tudi priložnost za razmislek o njenem morebitnem podaljšanju. V zakonodaji zdaj imamo mehanizme, ki ljudi spodbujajo k postopnemu prehodu v upokojitev.

Po mojem mnenju je po upokojitvi najpomembnejše obnoviti nekatere odnose, za katere prej nismo imeli časa, denimo odnose z vrstniki, z nekdanjimi sošolci. Obdobje po upokojitvi je čas odnosov, dobri odnosi so v starosti izjemno pomembni, seveda v kombinaciji s strukturo časa in življenjskimi cilji, ki usmerjajo energijo. Obdobje po upokojitvi je obdobje, ko smo zelo svobodni, ko smo osvobojeni številnih socialnih vlog in še marsičesa. Vendar pa moramo biti ob tem kreativni in si sami poiskati nove življenjske vsebine, pa tudi postaviti smiselne cilje.

Koga bi veljalo zadolžiti za takšno izobraževanje

Predupokoitveno izobraževanje je izobraževanje za ustvarjalnost in je izobraževanje. Dobro ga lahko vodijo ltisti, ki starejše poznajo in o dobrih plateh staranja razmišljajo tudi teoretsko, da lahko vprašanja udeležencev umestijo v širši okvir.

Zgodovinsko gledano bi morala biti priprava na upokojitev naloga tudi sindikatov. Skozi zgodovino so bili ravno sindikati tiste ustanove, ki so zaposlenim nudile največ znanja. In tudi priprava na upokojitev bi morala biti tudi v domeni sindikatov v sodelovanju z navladnimi organizacijama starejših ali za starejše. Je pa danes družbena vloga sindikatov drugačna, manjša kot je bila pred desetletji.